

Reactie Phorza op evaluatie Wet op de jeugdzorg 02.02.10

Het voorstel om het recht op jeugdzorg op te heffen is een zwaktebod. Het recht op jeugdzorg moet niet worden opgeheven, maar moet aangescherpt tot het recht op vakbekwame en geregistreerde professionals. Het is opvallend dat in de evaluatie het perspectief van de professional nauwelijks in de conclusies is meegenomen.

Het belang van hernieuwde waardering voor de professional in uitvoering en beleid wordt inmiddels breed onderschreven en gedeeld. Verschillende studies laten dat zien, er verschijnen aan de lopende band publicaties, denk aan Jos van der Lans, Eveline Tonkens, aan Jos Kole, Doret de Ruyter, Giel Hutschemaeker. Allemaal met hun analyse van de situatie waarin de professional terecht is gekomen. Om een van de belangrijke analyses te noemen: Marktwerking, bedrijfsmatig werken en schaalvergroting hebben de afgelopen decennia voorop gestaan en niet de inhoudelijke, normatieve kern van het werken van de beroepsbeoefenaar waardoor professionals behoorlijk gemangeld zijn.

Dat geldt ook voor de jeugdzorg als we naar de voorbeelden kijken :

- 40% van de jonge jeugdzorgwerkers is binnen korte tijd weer verdwenen uit de jeugdzorg.
- bureaucratie is de belangrijkste plaag voor veel jeugdzorgwerkers en onderzoek geeft aan hoe terecht dat is¹. Op incidenten wordt gereageerd met nog meer regels.
- deskundigheidsbevordering staat vaak het eerste op de tocht wanneer er financiële beperkingen zijn of wanneer bezuinigingen moeten worden opgevangen. Voor de ethische dilemma's in het werk is weinig tijd en aandacht, met alle gevolgen van dien.
- lage status t.o.v. andere professionals in de keten; dat hindert in de praktijk de samenwerking
- in het onderzoek wat Phorza heeft verricht naar het voor komen van agressie op de werkplek, kwam een opvallend hoog percentage van de respondenten uit de jeugdzorg.
- de huidige invulling van het recht op jeugdzorg is door de bureaucratische vertaling een obstakel voor het direct oplossen van problemen van kinderen en gezinnen. Objectieve indicatiestelling is een illusie, de indicatiestelling duurt te lang en de hulpverleningskwaliteiten van de indicatiestellers worden niet benut. Een signaal dat door de professionals al veel eerder is aangegeven, namelijk bij de start van Regie in de Jeugdzorg. Er werd aangehaakt bij de tendens zoals die in andere sectoren van zorg en welzijn denk aan ouderenzorg, maar ook onderwijs gaande was.

Kortom in de beroepspraktijk staat de professional met enige regelmaat in de kou en het is een groot compliment dat werkers zo gemotiveerd blijven en met passie hun werk blijven doen.

¹ Van Bostelen e.a. / 2008

Stelselwijziging bieden geen garantie voor de oplossing voor de problemen in de jeugdzorg. Zo kunnen we op basis van de evaluatie van de laatste stelselwijziging, die is voorafgegaan aan de Wet op de Jeugdzorg, wel stellen. Maar het betekent dat energie van de hulpverleners opgaat aan de interne organisatie en de bevrediging van de eisen van financiers in plaats van aan de kinderen en gezinnen die hen nodig hebben. Financiers zouden de begeleiding van kinderen optimaal moeten faciliteren. Belangrijker dan het investeren in wijzigingen van het stelsel zijn investeringen in de grote hoeveelheid aan menselijk kapitaal die in de sector aanwezig is. Stelselwijziging draagt opnieuw bij aan beroepszeer.

Wat dan wel:

- Professionals moeten het tot hun eigen verantwoordelijkheid rekenen om op te komen voor hun beroepsstandaarden, de herziene beroepscode is daarvoor een belangrijk instrument.
Een instrument is ook het verenigingsrecht, waarmee de beroepsgroep zelf verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de beroepsuitoefening neemt. Beleidsvoornemens die ingrijpen in het primaire proces moeten langs de meetlat van de beroepsstandaarden en standaarden worden gelegd. De beroepsstandaarden/ professionals moeten betrokken worden in het debat op beleidsniveau en op de werkvloer en moeten niet langer van ondergeschikt belang zijn aan de agenda's van financiers, werkgevers, cliëntenorganisaties en overheid.
Wij zijn er van overtuigd dat dan ook de professional zich serieus genomen gaat voelen, een actieve bijdrage wil leveren en zich gewaardeerd voelt.
- Het management moet zich bewust worden van het feit dat men te lang de oren heeft laten hangen naar wat van buiten wordt opgelegd en moet er voor zorgen dat de ruimte van de professionals niet nodeloos wordt beperkt. Daarbij hoort ook investeren in deskundigheidsbevordering. Minder productie, minder bureaucratie op kwalitatieve gronden is een verdedigbaar standpunt en geeft wel waardering aan de professional.
- De beroepsverenigingen vertegenwoordigen de stem van de professional. Op het strategische niveau hebben de beroepsverenigingen de kracht gemist om zich optimaal in te kunnen zetten voor de beroepsgroepen. Een zekere onvrede bij professionals in zorg, welzijn en onderwijs is mede daarop terug te voeren. De beroepsverenigingen moeten de tijd en mogelijkheden hebben om de beroepsontwikkeling, het ontwikkelen van strategieën voor het vergroten van de betrokkenheid van de professional, te vergroten.

Met het Actieplan Professionalisering Jeugdzorg is het nodige bereikt. De afgelopen tijd zijn de klassieke kaders voor professionalisering versterkt: competentieprofielen, beroepsregister, opleidingsprofiel, beroepscode voor de jeugdzorg, tuchtrecht voor de jeugdzorg.

Maar er moeten een aantal trends worden omgebogen en daarbij hoort een gezamenlijke visie op wat nodig is om goed en professioneel werk te leveren, die verder reikt dan het Actieplan. Laat de sector zich vooral ook openstellen voor input van buiten, voor de visies en analyses van professionals zelf.

Tot slot

Wat betekent deze analyse nu voor de herziening van de Wet op de Jeugdzorg en de wens om tot weer een herziening van de structuur te komen, tot een regime en een financieringssysteem: Herstructurering zal geen oplossing opleveren wanneer er niet diepgaander wordt nagedacht over de positie van de professional in dat geheel. Pieter Jan van Delden stelt in zijn recent verschenen proefschrift "Samenwerking in de publieke dienstverlening, Ontwikkelingsverloop en resultaten" (2009 – Eburon) dat beleid, subsidie en sturing van bestuurders noodzakelijke voorwaarden zijn, maar averechts werken als ze de praktische samenwerking gaan domineren.

Dat het resultaat van samenwerking vooral afhankelijk is van de inzet en energie van professionals op de werkvloer. Tenminste als ze durven en mogen pionieren. Gezamenlijke uitvoering en groepsbinding zijn ten lange leste meer bepalend voor het resultaat dan politieke processen.

Hans Nieukerke, voorzitter Phorza, mob. 06-53300311

Afra Groen, secretaris Phorza, mob. 06-53383260